

Fra interaktion til relation

Susan Hart & Rikke Schwartz: *Fra interaktion til relation. Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Hans Reitzels Forlag, 2008. 296 s., 325 kr.

Gennem de senere år har der været en stadig øget opmærksomhed på barnets udvikling gennem sociale relationer med tilknytningsteorien som et bærende grundlag.

Susan Hart og Rikke Schwartz præsenterer i deres bog de mest centrale teoretikere på området.

Læseren føres på en historisk rejse fra Winnicotts objektrelationsteoretiske forståelse af barnets udvikling over Bowlby – tilknytningsteoriens egentlige fader – til de mest markante nutidige kapaciteter på tilknytningsområdet: Stern, Schore og Fonagy.

Fælles for de fem teoretikere er dels deres forståelse af barnet som et socialt væsen, der har behov for at knytte sig til kærlige omsorgspersoner for at kunne udvikle sin personlighed dels, at de forstår tilknytning som et gensidigt fænomen: På den ene side gør tilstrækkelig omsorg det muligt for barnet at udfolde sit medfødte potentiale, på den anden side er barnets aktive bidrag en forudsætning for, at det kan udvikle velfungerende relationer til omsorgspersonerne.

Selvom Donald Winnicott holder sig inden for den psykoanalytiske teori, og at hans virke er fra før tilknytningsteoriens udformning, deler han genstandsområde med tilknytningsteoretikerne. Det er nemlig også hans forståelse, at spædbarnet udvikler sig i sin forbundethed til moderen.

John Bowlby, der var den første teoretiker, der anvendte begrebet »attachment« systematisk, udviklede teorien om, hvordan barnet bliver forbundet med omsorgspersonen, og hvordan barnets personlighed dannes gennem denne forbundethed.

Daniel Stern fik for alvor igen sat tilknytning på dagsordenen igen. Stern bygger på både Winnicott og Bowlby, og har videreudviklet tilknytningsteorien bl.a. gennem inddragelse af omfattende forskning, som også inkluderer udviklingspsykologi og neuropsykologi.

Allan Schore har taget skridtet fuldt ud og bygger bro mellem tilknytningsteori og den nyeste hjerneforskning. Shores udgangspunkt er, at det arvemæssige po-

tentiale kun kan realiseres i det omfang, barnets følelsesmæssige kommunikation med omsorgspersoner danner grundlag for, at de hjernestrukturer, der betinger dets evne til at indgå i senere emotionelle relationer, kan modnes. Ifølge Schore er den neurale modning, vækst og differentiering helt afhængig af stimulation, og barnets fysiologi og indre biokemiske tilstande reguleres af omsorgspersonen.

Peter Fonagy integrerer tilknytningsteori og moderne psykoanalyse og inddrager ligeledes den nyeste hjerneforskning. Han er optaget af, hvordan tilknytningskonteksten både er ramme for dannelse af indre repræsentationer og nødvendig for at barnet kan udvikle affektregulering. Fonagy beskriver også, hvordan barnet gennem tilknytningsrelationen gradvist udvikler fornemmelsen af at have et eget selv, der kan mærke egne og andres følelser og udtrykke dem gennem tale og handlinger.

Bogen er imidlertid langt mere end en historisk rejse, hvor de fem centrale teoretikeres forståelse præsenteres. Bogen igennem gør SH og RS forbilledligt indsigtfuldt og klart rede for, hvordan de nævnte teoretikere på forskellig vis har bidraget til beskrivelsen af, hvordan samspillet mellem barn og omsorgsperson fører til, at barnet udvikler en indre struktur og bliver sig selv, adskilt fra andre.

SH og RS manøvrerer med sproglig letthed, trækker linier, drager sammenligninger og præciserer forskelle og ligheder mellem de fem teoretikeres bidrag på en måde, der gør, at man som læser – selvom man måtte have et godt forhåndskendskab til alle fem teoretikere – sidder tilbage med en ny oplevelse af sammenhæng og af overblik på et højere forståelsesniveau.

Forfatterne formår at formidle en kompleks, neuro-afektiv-relational forståelse – en sammenhæng mellem tilknytningsteorien og de neurologiske processer, der skaber grundlaget for tilknytning og personlighedsudvikling.

Fra interaktion til relation er en særdeles velskrevet bog, som bærer præg af forfatterens omfattende viden om, forståelse af og overblik over et meget komplekst genstandsområde.

Henning Strand